

Azərbaycan Respublikası adından

QƏRAR

Bakı şəhəri

İş № 2(102)-5386/2021

02.11.2021

ALİ MƏHKƏMƏ

**Azərbaycan Respublikası adından
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi
Mülki kollegiyasının**

**İddiaçı İddiaçı
Cavabdehler Cavabdeh2 və Cavabdeh1 qarşı iş üzrə**

Q Ə R A R İ

(Açar sözlər: borc pulun ödənilməsi)

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki kollegiyası, hakimlər Şəfiyev İspəndiyar Əsəd oğlu (sədrlik edən və məruzəçi), Əhmədov Əhməd Abbas oğlu və Həsənov Vüqar Təvəkgül oğlundan ibarət tərkibdə,
X4 oğlunun katibliyi və Cavabdeh1 iştirakı ilə,

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 29 aprel 2021-ci il tarixli, 2(104)-557/2021 sayılı qətnaməsindən Cavabdeh1 tərəfindən verilmiş kassasiya şikayəti üzrə işə 02 noyabr 2021-ci il tarixdə Ali Məhkəmənin binasında açıq məhkəmə iclasında baxaraq, aşağıdakı qərarı qəbul etdi.

İşin halları

1. Bakı Şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 06.02.2018-ci il tarixli, 1(001)-02/2018 sayılı hökmü ilə Cavabdeh1 Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 178.2.2 və 178.2.4-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş cinayət əməllərini törətməkdə təqsirli bilinərək, cəzasını ümumi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə 04 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum edilmişdir.

2. Həmin cinayət işində Cavabdeh1 qarşı irəli sürülmüş ittihamlardan biri ondan ibarət olmuşdur ki, Cavabdeh1 etibardan sui-istifadə və aldatma yolu ilə özgənin əmlakını ələ keçirmə məqsədi ilə Cavabdeh2 və X1 vasitəsi ilə İddiaçı etibarından sui-istifadə edib kürəkəni X2 Azərbaycan Respublikası FHN-nin xüsusi Riskli Xilasetmə Xidmətinə işə düzəldəcəyinə dair yalan vəd verib aldadaraq, vahid niyyətlə əhatə olunan qəsdlə 2012-ci ilin may ayının əvvəllərində ünvan 1 ünvanında yerləşən "Lalə" kafesinin yaxınlığında 3.000 manat, işə qəbullu əlaqədar tibbi komissiyadan keçməsi üçün 2012-ci ilin iyul ayının sonlarında Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Tbilisi prospekti, 123 ünvanında yerləşən Fövqəladə Hallar Nazirliyi sisteminin Tibb Xidməti Mərkəzi Diaqnostik Poliklinikasının inzibati binasının yaxınlığında 500 manat, işə qəbullu əlaqədar 2012-ci ilin iyul ayının ortalarında Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, 9-cu mikrorayon, A.Məmmədov küçəsi, 83 ünvanında yerləşən "Lalə" kafesinin yaxınlığında 1.500 manat və işə qəbullu əlaqədar 2012-ci ilin sentyabr ayının ortalarında Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, 9-cu mikrorayon, A.Məmmədov küçəsi, 83 ünvanında yerləşən "Lalə" kafesinin yaxınlığında 1.500 manat pulunu alaraq İddiaçı cəmi 6.500 manat məbləğində, xeyli miqdarda ziyan vurmaqla dələduzluq etmişdir.

İş üzrə qəbul edilmiş məhkəmə aktları

a) Birinci instansiya məhkəməsində icraat

3. İddiaçı cavabdehlər Cavabdeh2 və Cavabdeh1 qarşı iddia ərizəsi ilə məhkəməyə müraciət edərək, Cavabdeh1 və Cavabdeh2 nağd şəkildə verdiyi 6.500 manat məbləğində pulun, 1.950 manat məbləğində əldən çıxmış fayda olmaqla, cəmi 8.450 manat məbləğində pul vəsaitinin geri qaytarılaraq ona ödənilməsi və dövlət rüsumu kimi ödədiyi 30 manat pulun alınıb ona verilməsi barədə qətnamə çıxarılmasını xahiş etmişdir.

4. İddia tələbi onunla əsaslandırılmışdır ki, cavabdehlər Cavabdeh2 və Cavabdeh1 onun etibarından sui-istifadə edərək, Azərbaycan Respublikası FHN-nin Xüsusi Riskli Xilasetmə xidmətinə işə düzəldəcəklərinə vəd verib onu aldadaraq 2012-ci ilin may ayının əvvəllərində ondan Bakı şəhəri Binəqədi rayonunda Bakı Beynəlxalq Avtovağzalında yerləşən çayxanada 6.000 manat, işə qəbullu əlaqədar tibbi komissiyadan keçməsi üçün 2012-ci ilin iyun ayının sonlarında Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Tbilisi prospekti, 123 ünvanında yerləşən FHN-İ sisteminin Tibbi Xidmət Mərkəzi Diaqnostika Poliklinikasının inzibati binasının yaxınlığında isə ondan 500 manat almışlar. O, həmin pulu vemiş, lakin cavabdehlər onun telefon zənglərinə cavab verməyərək qaçıb gizlənmiş və onun verdiyi pulları qaytarmaqdan imtina etmişlər. Ona görə də, ərizə ilə Bakı şəhəri Binəqədi rayon Polis İdarəsinə müraciət etmiş, onun ərizəsi Bakı şəhəri Binəqədi rayon Polis İdarəsində araşdırılmış, Cavabdeh1 barəsində cinayət işi qaldırılmış və Cavabdeh1 Bakı Şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 06.02.2018-ci il tarixli hökmü ilə məhkum edilmişdir. Lakin ona pul tələbinə dair mülki qaydada məhkəməyə müraciət etməsi bildirilmişdir.

5. Cavabdeh1 birinci instansiya məhkəməsinə verdiyi yazılı etirazda bildirmişdir ki, iddia ərizəsində qeyd olunanlar həqiqəti əks etdirmir, ona qarşı atılan şər-böhtandır. Heç vaxt heç kimdən pul almamışdır. X3 və Cavabdeh2 vətəndaşlardan aldığı pulları özlərinə qaytarmamışdır.

6. Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinin 15 yanvar 2019-cı il tarixli, 2(044)-338/2019 nömrəli qətnaməsi ilə (hakim G.Şirinov) iddia tələbi qismən təmin edilərək, Cavabdeh1 6.500 manat pulun və ödənilmiş 30 manat dövlət rüsumunun alınaraq İddiaçı verilməsi, iddia tələbinin qalan hissədə təmin edilməməsi qətdir.

7. Məhkəmə Cavabdeh1 münasibətdə gəlmiş nəticəni Bakı Şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 06.02.2018-ci il tarixli, 1(001)-02/2018 sayılı hökmünə istinadla əsaslandırılmış və qeyd etmişdir ki, Mülki Məcəllənin 157.2-ci maddəsinə əsasən mülkiyyətçi özgəsinin qanunsuz sahibliyindən öz əmlakını geri tələb edə bilər.

8. Məhkəmə həmçinin qeyd etmişdir ki, Cavabdeh2 əməlinə İddiaçı istinad etdiyi hallar olmadığından Cavabdeh2 münasibətdə iddia tələbi təmin edilə bilməz. Bakı Şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 06.02.2018-ci il tarixli, 1(001)-02/2018 sayılı hökmü ilə müəyyən olunmuşdur ki, İddiaçı pulu Cavabdeh2 tərəfindən Cavabdeh1 verilmiş və Cavabdeh1 tərəfindən 6500 manat pul mənimsənilmişdir.

9. Məhkəmə iddia tələbinin əldən çıxmış fayda hissəsinin rədd edilməsini onunla əsaslandırılmışdır ki, iddiaçı tələbin bu hissəsi ilə bağlı sübutları məhkəməyə təqdim etmədiyindən həmin hissədə iddia təmin edilə bilməz.

10. Məhkəmə öz mövqeyini Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 152.1, 157.2, 385.1-ci maddələrinə istinadla əsaslandırılmışdır.

b) Apellyasiya instansiyası məhkəməsindəki icraat

11. Cavabdeh Cavabdeh1 həmin qətnamədən apellyasiya şikayəti verərək, qətnamənin ləğv edilməsini və iddia tələbinin rədd olunmasını xahiş etmişdir.

12. Gəncə Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 29 aprel 2021-ci il tarixli, 2(104)-557/2021 sayılı qətnaməsi ilə (hakimlər L.S.Süleymanov (sədrlik edən və məruzəçi), A.H.Hüseynzadə və Ş.Q.Rzaquliyev) Cavabdeh1 apellyasiya şikayəti qismən təmin edilmiş, birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsi iddia tələbinin təmin edilən hissəsində ləğv edilmiş, həmin hissədə yeni qətnamə qəbul edilərək, iddia tələbi qismən təmin edilmiş, Cavabdeh1 6.500 (altı min beş yüz) manat pul və ödənilmiş 30 manat dövlət rüsumunun alınaraq İddiaçı verilməsi qətdir.

13. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi qeyd etmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi İddiaçı pul tələbinə dair iddiasının qismən təmin edilməsi nəticəsinə gələrkən, mübahisənin maddi-hüquqi əsaslarını düzgün müəyyən edə bilməmiş və cavabdehin tamah niyyəti ilə etibardan sui-istifadə və aldatma yolu ilə əldə etdiyi pul vəsaitinin qaytarılmalı olmasının maddi əsası kimi səhv olaraq Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin mülkiyyət hüququnun ümumi müddəalarını nəzərdə tutan 152.1, 157.2-ci və öhdəlik hüququna dair 385.1-ci maddələrinə istinad etmişdir ki, bu da Azərbaycan Respublikası MPM-nin 385.1, 385.1.1-ci maddələrinə əsasən, məhkəmə qətnaməsinin apellyasiya qaydasında ləğv edilməsi üçün əsasdır.

14. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi hesab etmişdir ki, qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə hökmü ilə Cavabdeh1 tamah niyyəti ilə etibardan sui-istifadə və aldatma yolu ilə İddiaçı cəmi 6.500 manat məbləğində pul aldığı təsdiq edilir ki, bununla da cavabdeh iddiaçının hesabına həmin məbləğdə əsassız olaraq varlanmışdır. Buna görə də iddia qismən təmin edilməli, Cavabdeh1 6.500 manat və ödənilmiş 30 manat dövlət rüsumu alınaraq İddiaçı verilməlidir.

15. Apellyasiya instansiyası məhkəməsi həmçinin bildirmişdir ki, Cavabdeh1 birinci instansiya məhkəməsində iştirak etmədiyindən iddia müddətinin tətbiqi barədə ərizə verə bilməməsi və iddia müddəti keçdiyi üçün hazırkı mübahisəyə iddia müddətini tətbiq etməklə, iddianın rədd edilməsinə dair məhkəmə kollegiyasına göndərdiyi vəsatət təmin edilə bilməz. Birinci instansiya məhkəməsi məhkəmə iclasının vaxtı və yeri barədə Cavabdeh1 məlumatlandırmış və hətta o, iddiaya qarşı öz yazılı etirazını Gəncə Şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsinə göndərərək, bu etirazda iddiaçının ona qarşı şər-böhtan atmasını, iddiaçıdan heç vaxt pul almamasını göstərmiş, lakin iddia müddətinin tətbiqi ilə bağlı vəsatət verməmişdir.

16. Məhkəmə gəlidiyi nəticəni Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 1091.1, 1091.2 və 1092.1-ci maddələrinə istinadla əsaslandırmışdır.

Kassasiya şikayətinin və ona etirazın dəlilləri, məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları

a) Kassasiya şikayətinin dəlilləri

17. Cavabdeh1 kassasiya şikayəti verərək apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilərək, işin yenidən baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərilməsi barədə qərar qəbul edilməsini xahiş etmişdir.

18. Kassasiya şikayəti onunla əsaslandırılmışdır ki, işə Gəncə şəhəri Nizami Rayon Məhkəməsində baxılarkən cəzaçəkmə müəssisəsində olmuşdur və iddia tələbinə qarşı iddia müddətinin tətbiq edilməsi barədə ərizə vermək hüququ olduğunu bilməmişdir. Ona məhkəmə tərəfindən bu hüququ izah olunmamışdır. İş materiallarında iddiaçının ona 6500 manat pulun verildiyinə dair heç bir maddi sübut yoxdur.

b) Kassasiya şikayətinə qarşı etirazın dəlilləri

19. Kassasiya şikayətinə qarşı etiraz daxil olmamışdır.

c) Məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları

20. Cavabdeh Cavabdeh1 məhkəmə kollegiyasının iclasında vəkilsiz iştirak etdiyi üçün Mülki-Prosessual Məcəlləsinin 67.1-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq işin kassasiya baxışında onun izahatı dinlənilmədi.

21. Məhkəmə iclasının yeri və vaxtı barədə lazımi qaydada məlumat verilməsinə baxmayaraq İddiaçı və cavabdeh Cavabdeh2 məhkəmə iclasına gəlmədikləri və gəlməmələrinin səbəbləri barədə məlumat vermədikləri üçün məhkəmə kollegiyası MPM-in 415.3-cü maddəsinə əsasən işə həmin şəxslərin iştirakı olmadan baxılmasını mümkün hesab etmişdir.

Kassasiya baxışının hədləri

22. MPM-in 407.2-ci maddəsinə əsasən kassasiya şikayətində işin hallarının sübut olunmamasına, məhkəmənin gəlidiyi nəticə üçün əhəmiyyətli olan bütün faktiki halların aydınlaşdırılmamasına və yaxud qətnamə və qərardadda ifadə olunan nəticələrin işin faktiki hallarına uyğun olmamasına istinad etməyə yol verilmədiyi üçün kassasiya instansiyası məhkəməsi şikayətin belə dəlilləri üzrə araşdırma aparmır və onlara qiymət vermir. MPM-ə əsasən kassasiya instansiyası məhkəməsi müstəsna olaraq hüquqi məsələlərə baxmaqla apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır (maddə 416).

23. Prosessual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması qətnamənin yaxud qərardadın ləğv edilməsi üçün o vaxt əsas ola bilər ki, bu pozuntu düzgün qətnamə qəbul edilməməsi ilə nəticələnsin və ya nəticələne bilsin (maddə 418.3).

24. Qanunun tələbinə görə kassasiya instansiyası məhkəməsi işin faktiki hallarını araşdırmır. Lakin apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq olunub-olunmamasını yoxlamaq zərurətindən irəli gələrək, iş materiallarında olan, aşağı instansiya məhkəmələri tərəfindən qəbul edilərək işə əlavə olunmuş, araşdırılmış və (və ya) müəyyən edilmiş sübutlara və hüquqi faktlara istinad edilməsi kassasiya instansiyası məhkəməsinin faktiki halları araşdırması kimi qiymətləndirilməməlidir.

25. Hazırkı kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsi aktının ləğvi xahiş edildiyindən, məhkəmə aktı tam yoxlanılır.

Tətbiq edilən hüquq

26. *Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsi:*

Maddə 1091. Əsassız varlanma anlayışı

1091.1. Əsassız varlanan o şəxs (varlanmış şəxs) sayılır ki, hüquqi əsas olmadan başqa şəxsin (məhrum olanın) hesabına əmlak əldə etsin.

1091.2. Əsassız varlanma yalnız o zaman baş verir ki, bu cür varlanmaya haqq qazandıran qanuni əsas və ya müqavilə əsası olmur. Hüquqi əsas olmadan varlanma həmçinin o hallarda baş vermiş sayılır ki, bu cür varlanma həyata keçirilməmiş əsasa və ya sonralar aradan qalxmış əsasa söykənir.

Maddə 1092. Əsassız varlanma nəticəsində əldə edilənləri qaytarmaq vəzifəsi

1092.1. Varlanmış şəxs əldə etdiklərini məhrum olanın tələbi ilə ona qaytarmalıdır. Qaytarma vəzifəsi aşağıdakılara da şamil edilir:

1092.1.1. bu Məcəllənin 157.5-ci maddəsinin tələbləri nəzərə alınmaqla, əldə edilənlərdən götürülən faydaya;

1092.1.2. əldə edən şəxsin əldə etdiklərinə əsasən və ya onlar üçün kompensasiya kimi əldə etdiyinə və ya qəsdən əldə etmədiyinə.

1092.2. Əldə edilənləri vermək mümkün olmadıqda, onların dəyəri ödənilir.

27. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsi

Maddə 14. İş üzrə məhkəmə baxışının prinsipləri

14.1. Məhkəmə həqiqətə nail olmaq üçün işin hərtərəfli, tam və obyektiv tədqiqinə lazımi şərait yaradır. Bunun üçün məhkəmə: işdə iştirak edən şəxslərə onların prosesual hüquq və vəzifələrini izah edir, görüləcək, yaxud görülməyəcək hərəkətlərin nəticələri barədə onları xəbərdar edir, onların prosesual hüquqlarının həyata keçməsinə kömək göstərir.

14.2. Məhkəmə yalnız tərəflərin təqdim etdikləri sübutları araşdırmalı və onlardan istifadə etməlidir.

Maddə 77. Sübut etmə vəzifəsi

77.1. Hər bir tərəf öz tələblərinin və etirazlarının əsası kimi istinad etdiyi halları sübut etməlidir.

Maddə 80. Sübutların aid edilməsi

Məhkəmə işin gedişində təqdim olunmuş ancaq o sübutları qəbul edir və nəzərə alır ki, onlar işdə tərəflərin tələblərini müəyyən edən faktlarla və hallarla əlaqədardır.

Maddə 81. Sübutların mümkünlüyü

Qanuna və ya digər normativ hüquqi aktlara əsasən müəyyən sübut etmə vasitələri ilə təsdiq edilməli olan işin halları başqa sübutlarla təsdiq oluna bilməz.

Maddə 82. Sübut etməkdən azad olmaq üçün əsaslar

82.4. Məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü, habelə cinayət təqibi üzrə qüvvəyə minmiş digər qərarı mülki işə və kommersiya mübahisəsinə baxılarkən məhkəmə üçün hadisənin olub-olmaması və şəxsin həmin hadisəyə aidiyyəti hissəsində məcburidir

Maddə 88. Sübutların qiymətləndirilməsi

Məhkəmə sübutlara obyektiv, qərəzsiz, hərtərəfli və tam baxdıqdan sonra həmin sübutlara tətbiq edilməli hüquq normalarına müvafiq olaraq qiymət verir. Heç bir sübutun məhkəmə üçün qabaqcadan müəyyən edilmiş qüvvəsi yoxdur.

Maddə 417. Kassasiya instansiyası məhkəməsinin səlahiyyətləri

417.1. Kassasiya məhkəməsi işə baxarkən:

417.1.1. apelyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnamə və ya qəraradını dəyişiklik edilmədən, şikayəti təmin etmədən saxlaya bilər.

Maddə 418. Apelyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin və ya qəraradının ləğv edilməsinin əsasları

418.1. Maddi və prosesual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması, o cümlədən maddi və prosesual hüququn tətbiqi üzrə məhkəmə təcrübəsinin vahidliyinin pozulması apelyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnamə və qəraradının ləğv edilməsi üçün əsasdır.

Kassasiya instansiyası məhkəməsinin mövqeyi

28. Məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən mübahisəli hüquq münasibətini tənzimləyən maddi hüquq normaları düzgün tətbiq olunmuşdur. İş üzrə düzgün qətnamə qəbul edilməməsi ilə nəticələnən prosessual hüquq normalarının pozulması və ya düzgün tətbiq olunmaması halları müəyyən edilmir. Bu baxımdan apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv olunması və ya dəyişdirilməsi üçün əsas yoxdur.

29. Kassasiya kollegiyası kassatorun iddia tələbində göstərilən pul məbləğini almadığı barədə dəlili ilə bağlı bildirir ki, onun bu dəlili məhkəmələr tərəfindən araşdırmış və məhkəmələr, cavabdehin iddiaçıdan 6500 manat pulun alınmasının Bakı Şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin 06.02.2018-ci il tarixli hökmü ilə müəyyən olunmasını, Azərbaycan Respublikası MPM-nin 82.4-cü maddəsinə əsasən sübut etməkdən azad olmaq üçün əsas kimi qiymətləndirmişdir.

30. Məhkəmələrin MPM-nin 82.4-ci maddəsinə istinadı qanunuyğundur. Belə ki, MPM-nin 82.4-cü maddəsinə əsasən, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü, habelə cinayət təqibi üzrə qüvvəyə minmiş digər qərarı mülki işə və kommersiya mübahisəsinə baxılarkən məhkəmə üçün hadisənin olub-olmaması və şəxsin həmin hadisəyə aidiyyəti hissəsində məcburidir.

31. Bundan başqa, apellyasiya instansiyası məhkəməsi cavabdehin iddia tələbinə iddia müddətinin tətbiq edilməsi barədə vəsatətini rədd etməkdə də haqlı olmuşdur. Əvvəla ona görə ki, həqiqətən də işə birinci instansiya məhkəməsində baxılarkən Cavabdeh1 cəzaçəkmə müəsisəsində olması nəzərə alınaraq ona iş haqqında məlumat verilmiş, iddia tələbinə qarşı mülahizəsini təqdim etməsi təklif olunmuşdur. Cavabdeh birinci instansiya məhkəməsinə ətraflı etiraz mükahizəsini təqdim etmiş və işə onun iştirakı olmadan baxılmasını xahiş etmişdir. Lakin məhkəməyə ünvanlandığı yazılı etirazda iddia müddətinin tətbiqini tələb etməmişdir.

32. Məhkəmə kollegiyası qeyd edir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsində iddia müddətinin tətbiqi barədə ərizənin verilməsi yolverilməzdir. Çünki apellyasiya məhkəmə icraatında ərizəçinin dəlillərindən asılı olmayaraq maddi və prosessual normalara riayət olunmasının yoxlanılmasına yol verilsə də (MPM-in 372.7-ci maddəsi), onun təyinatı məhz birinci instansiya məhkəmələrinin aktlarına (qərarlarına) bir qayda olaraq, bu məhkəmələrdə tərəflərin təqdim etdikləri faktiki material əsasında yenidən baxılmasından, habelə məhkəmə səhvlərinin və çatışmazlıqlarının düzəldilməsindən ibarətdir.

33. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası Məhkəməsinin Plenumu "L.İ.Binnətovanın şikayəti üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi Mülki işlər üzrə məhkəmə kollegiyasının 05 iyun 2007-ci il tarixli qərarının Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına və qanunlarına uyğunluğunun yoxlanılmasına dair" 8 may 2008-ci il tarixli qərarında bildirmişdir ki, iddia müddətinin tətbiqi barədə ərizənin verilməsi qaydasını (subyekt, forma, verilmə anı, məzmun – iddia müddətlərinin keçməsinə əks etdirən konkret faktoloci əsas və onun nəticəsində yaranan maddi-hüquq tələbi) ehtiva edən maddi hüquq normasının mövcudluğu, onun daxilində iddia müddətinin tətbiqi ilə bağlı məsələnin həllinin tənzimlənməsi, habelə maddi normanın hüquqyaradıcı və hüququ təminədiçi təbiəti bir qayda olaraq onun hüququn müdafiəsində prosessual normanı qabaqlamasını tələb edir.

34. Ona görə də, MPM-in 372.2-ci maddəsinə istinadla və yaxud MPM-in 416-cı maddəsinin tələbləri baxımından tərəfin müvafiq olaraq apellyasiya və ya kassasiya instansiyası məhkəmələrində iddia müddətinin tətbiqi ilə bağlı ərizə təqdim etmək hüququ istisna olunur.

35. Bununla yanaşı, Konstitusiyası Məhkəməsi Plenumunun həmin Qərarında ifadə etdiyi digər hüquqi mövqeyi də nəzərə alınmalıdır. Belə ki, birinci instansiya məhkəməsinin təqsiri nəticəsində cavabdeh bu məhkəmədə gedən icraat barədə məlumatlı olmamışdırsa və buna görə birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsi çıxarılanadək iddia müddətinin tətbiqi ilə bağlı ona qarşı verilmiş iddianın rədd edilməsi barədə xahişi əks etdirən ərizəni təqdim edə bilməmişdirsə, həmin ərizə onun apellyasiya şikayətinə əlavə edilə bilər. Bu

halda, apellyasiya instansiyası məhkəməsi ərizədə göstərilən məsələyə baxmalı və müvafiq qərar qəbul etməlidir.

36. Apelyasiya instansiyası məhkəməsi bu xüsusatı da araşdırmış və yuxarıda qeyd olunduğu kimi cavabdehin birinci instansiya məhkəməsinin iclasında iddiaya qarşı müdafiə olunmaq imkanına malik olduğunu bildirmişdir.

37. Kassatorun iddia müddətinin tətbiq edilməsi hüququnun məhkəmə tərəfindən ona izah edilməməsi barədə dəlili ilə bağlı məhkəmə kollegiyası qeyd edir ki, bu hüquq prosessual hüquq deyildir və məhkəmə iddia müddətinin keşməsinə cavabdehə izah etməkdə haqlı deyildir.

38. Məhkəmə kollegiyası qeyd olunanları nəzərə alaraq belə qənaətə gəlir ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılmalı, kassasiya şikayəti təmin olunmamalıdır.

39. Məhkəmə kollegiyası yuxarıda göstərilənlərə əsasən və MPM-in 416, 417 və 419-cu maddələrini rəhbər tutaraq,

Qərara aldı:

Cavabdeh1 tərəfindən verilmiş kassasiya şikayəti təmin edilməsin.

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 29 aprel 2021-ci il tarixli, 2(104)-557/2021 sayılı qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Qərar qətidir və qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir.